

Forskning på behandlingens præmisser

Kan man overhovedet forske i alternativ behandling? Jo, det kan godt lade sig gøre. Vi har talt med to forskere, der har erfaring på området.

Af Jesper Odde Madsen, journalist ©2021

Alternativ behandling er i disse år udsat for en grov og useriøs kritik, og medierne giver mest plads til dem, der mistænkeliggør og advarer befolkningen mod "det farlige alternative".

Er der så ikke brug for mere forskning? Nej, mener nogle af de alternative behandlere, man hverken kan eller bør forske i det, de laver.

Men hvad siger forskerne selv? *"Giv os dog penge til at forske for!"*

Læger på høje poster siger ofte, at der ikke er beviser for virkningen af alternativ behandling. Ifølge forskerne er dette faktisk korrekt, men denne mangel på dokumentation skyldes især to faktorer:

- Der er ingen penge at forske for.
- Lægevidenskaben anerkender kun én forskningsmetode: lodtrækningsforsøget.

Hvad mange måske ikke ved er, at vi i Danmark har en håndfuld forskere, der både har erfaring med forskning i alternativ behandling og har overblik over hvilke videnskabelige data, der er til rådighed. Men desværre beskæftiger de sig i dag med alt muligt andet, da der ikke er afsat penge til denne forskning.

Behandlerne bør inddrages

En af dem, der har erfaring med forskning i alternativ behandling, er Lasse Skovgaard, ph.d. i sundhedsvidenskab, som i dag er forskningschef i Scleroseforeningen. Han har de senere år arbejdet med forskning indenfor bl.a. akupunktur, yoga, naturmedicin og kosttilskud.

Lasse Skovgaard forstår godt, at spørgsmålet om videnskabelig dokumentation for effekten er et ømt punkt i debatten om alternativ behandling. Det er nemlig metoderne eller forskningsdesignet, som det kaldes, der (ofte) er problemet:

- Man er som regel nødt til at tilpasse metoden efter det, man vil undersøge, og ofte bruge en kombination af flere metoder.

- Vi skal gøre op med ideen om, at én metode, fx lodtrækningsforsøget, altid er den rigtige og den bedste. Inden man tænker i metoder, skal man starte med forskningsspørgsmålet: *Hvad præcis er det, vi vil undersøge, og hvilke antagelser har vi om virkningsmekanismerne?*

- Vælger man en forkert metode til sit spørgsmål, bliver forsøget meningsløst og resultatet værdiløst. Det duer ikke blot at mase et bestemt design ned over forskningsspørgsmålet.

Lasse Skovgaard understreger, at den enkelte alternative behandler altid skal inddrages i arbejdet med at stille det rigtige spørgsmål og udvikle en forskningsmetode. Ellers risikerer man at undersøge noget, der ikke svarer til virkelighedens behandlinger.

Kæden hopper af

- Hvis man som forsker har fokus på en isoleret del af en behandling, fx virkningen af nålene i akupunktur, er det kun det, man måler på. Og det er jo fint, hvis det er det, man vil undersøge.

- Men hvis man gerne vil undersøge den samlede virkning af en behandling med traditionel kinesisk medicin (TCM), skal man inddrage alle faktorer – fx kost og urter, hvis behandlingen omfatter dette, patientens forhold til behandleren, patientens motivation m.v. Og forskningsmetoden skal kunne rumme disse forhold, pointerer Lasse Skovgaard.

Det er her, kæden ofte hopper af, da lægevidenskaben betragter det dobbeltblindede, placebokontrollerede lodtrækningsforsøg som den eneste rigtige metode i alle tilfælde. (Dobbeltblindet: hverken behandler eller patient ved, om der gives medicin eller placebo.)

Men der er efterhånden adskillige forskere – også læger – der er uenige i dette. De mener, at man i stedet bør bruge en bred vifte af metoder, alt efter hvad man vil undersøge. Disse forskere giver altså ikke lodtrækningsforsøget en særstatus.

Verden over arbejder forskere fordomsfrit med at undersøge de teorier, mekanismer og ikke mindst menneskelige erfaringer, som ikke kan rummes af naturvidenskaben.

De tillader sig at kigge kritisk på den "normale" opfattelse. De er klar over, at den naturvidenskab, der har defineret vores verdensbillede i knap 500 år, ikke kan udgøre endestationen på en rejse, der strækker sig over tusinder af år.

Forskning i healing

Hvad med de spirituelle teknikker? Det er vel ikke muligt at forske i oplevelser, man får gennem meditation eller lignende?

- Jo, mener Hanne Bess Boelsbjerg, som er cand.mag. i religionsvidenskab samt ph.d. i sundhedsvidenskab og arbejder som forsker ved Institut for Klinisk Medicin, Århus Universitet. For tiden arbejder hun med at undersøge mindfulness og compassion-træning for hospicemedarbejdere.

Man kan godt undersøge folks oplevelser samt derefter se på hele deres forløb og systematisk registrere de ændringer, der sker.

Det kunne fx handle om kræftpatienter, der får healing, noget Hanne Bess Boelsbjerg selv tidligere har forsket i.

- Ligesom jeg gjorde, da jeg forskede i healing, kan man lave kvalitative interviews med dem, der har fået healing, og dermed kaste lys over deres oplevelser og mulige udbytte.

- Dernæst kan man anvende spørgeskemaer om fx stress, livskvalitet og eksistentielle behov i relation til deres livstruende sygdom, forklarer Hanne Bess Boelsbjerg.

- Endelig kan man ved lodtrækning dele de interesserede deltagere op i to sammenlignelige grupper, hvor den ene modtager healing, mens den anden fungerer som kontrolgruppe. Derpå kan man fx måle niveauet af cortisol-hormon og blodtrykket hos samtlige, eller man kan definere nogle andre relevante fysiologiske mål, fx søvnkvalitet.

- Når alt dette er gennemført, bytter man så om på de to grupper, så det denne gang er den anden gruppe, der får healing.

- Bruger man alle disse forskningsmetoder, vil man opnå en viden, der bygger på både kvalitative og kvantitative data.

- Men man skal vide noget om selve behandlingen og dens grundlag, inden man går i gang. Overordnet er det nemlig vigtigt, at man forsker på den enkelte behandlings præmisser, også selvom man ikke kan "bevise" selve den virkelighedsforståelse, der ligger bag, slutter Hanne Bess Boelsbjerg.

I dag forskes der stort set ikke i alternativ behandling i Danmark, men i de fleste lande verden over er der større aktivitet, selv om der også her kan være forhindringer.

Enkelte politikere ønsker, at der i Danmark bliver oprettet et statsligt videns- og forskningscenter. Et center, som kan forske på behandlingernes præmisser, skabe dialog mellem sundhedsvæsenet og de alternative behandlere og tilbyde offentligheden lødige informationer.

I 2016 fremsatte SF et beslutningsforslag ang. et center, men det fik kun tilslutning fra Enhedslisten og Alternativet. SF understregede, at centret bør placeres "i armslængde til Sundhedsministeriet og Sundhedsstyrelsen", dvs. for at sikre sig uafhængighed af den konventionelle lægevidenskab.

Jesper Odde Madsen er journalist med speciale i alternativ behandling og sundhedspolitik, www.galilei.dk. Skriv gerne efter referencer ifm. artiklens indhold.

Bonusinfo:

* Alternativ behandling bruges årligt af ca. 1,7 mio. danskere - ca. hver fjerde.

* RAB-ordningen har eksisteret siden 2004 (RAB: Registreret Alternativ Behandler). De ca. 3000 RAB-registrerede behandlere er fordelt på 24 brancheforeninger, som spænder over flere behandlingsformer. Se også www.galilei.dk/rab.

Kilderne i artiklen

Lasse Skovgaard, som er ph.d. i sundhedsvidenskab, forskningschef i Scleroseforeningen.

Hanne Bess Boelsbjerg, som er forsker ved Institut for Klinisk Medicin, Århus Universitet, har forsket i healing og har arbejdet med både kvalitative og kvantitative data.

Fakta contra mediehetz

Lægeforeningens og andres centrale (og udokumenterede) påstande er, at RAB-ordningen er skadelig og at alternativ behandling kan være farligt for brugerne.

I 2019 kom der øget politisk fokus på alternativ behandling, takket være de radikales sundhedsordfører, Stinus Lindgreen. Han er nok den mest profilerede modstander af alternativ behandling, og i øvrigt har han en baggrund i medicinalindustrien. På Twitter kan man se, hvordan hans holdninger støttes af Lægeforeningen og af den socialdemokratiske sundhedsminister.

Medierne bringer kun ganske få indlæg, som imødegår hetzen. Og hverken politikere eller journalister forsøger at kvalificere debatten ved at bruge noget faktisk information fra forskere eller alternative behandlere.

Min e-bog *Det alternative landskab* rummer masser af dokumentation. Bogen forklarer også, hvad debatten reelt handler om, samt hvilke interesser, instanser og organisationer, der er involveret.

Bogen kan købes her på [Galilei](#).

